

Zákaz konkurence po skončení výkonu funkce (podmínky, doba, protiplnění)

Pisaková Hana

Prameny:

Pelikánová I., Obchodní právo. I. díl, Praha: ASPI, a. s., 2005

Pelikánová I., Černá S. a kol., Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, Praha: ASPI, a. s., 2006

Černá S., Obchodní právo. Akciová společnost. III. díl, Praha: ASPI, a. s., 2006

Eliáš K., Bezouška P.: Konkurenční klauzule v česko-slovenském srovnání, Obchodněprávní revue. -- Roč. 2, č. 12 (2010), s. 343-348

Judikatura:

29 Cdo 1053/2007

21 Cdo 617/2005

II. ÚS 192/95

29 Odo 387/2006

29 Cdo 2049/2009

5 Tdo 1640/2005

21 Cdo 2051/2006

29 Cdo 2049/2009

21 Cdo 1276/2001

29 Cdo 3526/2007

Jedním ze zájmů společnosti v konkurenčním prostředí je chránit se před ohrožením ze strany těch, kteří při hospodářském spojení se společností nabyli informace, znalosti technologických postupů a jiné výhody, které by mohli využít k prospěchu sebe nebo jiných subjektů jak za trvání funkce nebo zaměstnaneckého poměru, tak i následně po jeho skončení. V souvislosti s tím se omezení bude týkat jak zaměstnanců, tak i jednatelů, členů dozorčí rady či představenstva a společníků v závislosti na tom, jaká je forma společnosti a jak je formulována společenská smlouva.

V českém právu lze využít k ochraně zájmů společnosti různé nástroje, z nichž nejdůležitější jsou konkurenční (soutěžní) doložka a zákaz konkurence.¹ **Konkurenční doložka** omezuje zaměstnance nebo společníka ohledně jeho konání do budoucna, po skončení pracovního poměru či funkce. Cílem společnosti přitom není zabránit zaměstnanci nebo společníkovi ve výdělečné činnosti obecně, ale právě v konkurenčním působení, což může činit i bezúplatně. Naproti tomu, **zákaz konkurence** je povinnost zdržet se konkurenčního jednání v době, kdy trvá hospodářské spojení se společností. Na rozdíl od konkurenční doložky, která je závislá na ujednání stran, je zákaz konkurence dán zákonem a je kogentní – zákaz je možno smluvním ujednáním jen zpřísnit, ne zmírnit.² Tento závěr vyplývá i z judikatury, např. z rozhodnutí 29 Cdo 1053/2007, jak bude pojednáno dále. Není bez zajímavosti, že konkurenční doložka byla upravena již zákonem z roku 1910 č. 20 ř. z. (zákon o obchodních pomocnících a jiných zaměstnancích v podobném postavení).

Ochrana společnosti je v obchodním zákoníku postavená na pojetí podniku³ jako majetkové hodnoty sloužící k podnikání, tj. podnik je zde pojat jako objekt majetkového práva a obchodní tajemství je považováno za jednu ze složek podniku.⁴ Obchodní tajemství je upraveno obchodním zákoníkem v § 17 a judikatura týkající se této problematiky je poměrně široká, např. v rozhodnutí 21 Cdo 617/2005 definuje Nejvyšší soud tento pojem následovně: „K tomu, aby se jednalo o obchodní tajemství ve smyslu obchodního zákoníku (a aby bylo možno poskytnout mu zákonem stanovenou ochranu), je nutno, aby byly naplněny všechny znaky zákonem stanovené. Musí se jednat o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají alespoň potenciální (materiální či nemateriální) hodnotu, které nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné (mohou být tedy dostupné např. v odborných vědeckých kruzích), které mají být podle vůle podnikatele utajeny (podnikatel musí tuto vůli dostatečně seznatelným způsobem projevit) a podnikatel utajení odpovídajícím způsobem zajišťuje, čímž vlastně vůli skutečnosti utajit projevuje.“ Společnost je z pochopitelných důvodů motivována zabránit využití skutečností

¹ Eliáš K., Bezouška P.: Konkurenční klauzule v česko-slovenském srovnání, Obchodněprávní revue. -- Roč. 2, č. 12 (2010), s. 343

² Pelikánová I., Černá S. a kol., Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 75

³ Použití pojmu „podnik“ zde znamená zohlednění především ekonomického aspektu podnikání, na rozdíl od pojmu „společnost“ ve smyslu fyzické nebo právnické osoby. Podle Pelikánová I., Obchodní právo. I. díl, Praha: ASPI, a. s., 2005, s. 174

⁴ Eliáš K.: op. cit., str. 344

zahrnutých v obchodním tajemství ze strany svých zaměstnanců i jednatelů, členů dozorčí rady či představenstva a společníků. Konkurenční doložka a zákaz konkurence představují účinné nástroje jak tohoto cíle dosáhnout.

Konkurenční doložka v pracovněprávních vztazích nebyla v českém právním řádu řešena až do roku 2000, kdy se stal účinným zákon č. 155/2000 Sb, který novelizoval zákoník práce. Zde je výslovně uvedeno, že *„ve smlouvě lze písemně dohodnout, že zaměstnanec nesmí po ustanovenou dobu, nejdéle však jeden rok po skončení pracovního poměru, vykonávat pro jiného zaměstnavatele nebo na vlastní účet činnost, která byla předmětem činnosti zaměstnavatele, nebo jinou činnost, která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zaměstnavatele, a to za podmínek, za nichž to lze od zaměstnance spravedlivě požadovat; za porušení takového závazku může být sjednána přiměřená smluvní pokuta. Konkurenční doložka odporující uvedeným podmínkám je neplatná.“* Přípustnost konkurenční doložky v pracovněprávních vztazích byla však řešena již v devadesátých letech ústavním soudem (rozhodnutí publikované pod sp. zn. II. ÚS 192/95). Ústavní soud zde potvrzuje soulad konkurenční doložky s Ústavou ČR a doplňuje, že *„... bude třeba individuálně přistupovat k hodnocení tzv. "konkurenčních ujednání", tj. od případu k případu, neboť faktem zůstává, že tu je na jedné straně výslovná úprava, týkající se nekalosoutěžního chování a porušení obchodního tajemství (dle Obch. zák.), ochrany autorských práv (zák. č. 35/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů), objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů (zák. č. 527/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a na druhé straně jsou důležité takové ukazatele, jako je výše sjednané pokuty, délka doby pracovního poměru, délka doby závazku, povaha provozu atd., to vše s tím, že nejen získávání zkušeností, poznatků, ale i jejich využívání, je tou nejpřirozenější součástí lidské existence.“* Současná úprava je dána §§ 310 a 311 v zákoně č. 262/2006 Sb. (zákoník práce).

V tomto textu bude nadále řešena především konkurenční doložka uzavíraná smluvně mezi společností a jednatelem, členem představenstva či dozorčí rady či společníkem.

Obchodní zákoník upravuje zákaz konkurence v obecných ustanoveních o obchodních společnostech v § 65. Které osoby a v jakém rozsahu podléhají tomuto zakazu, pak pro různé typy společností určují další ustanovení: § 136 pro akciovou společnost a § 196 pro společnost s ručením omezeným. U společnosti s ručením omezeným jsou zakazu

konkurence podřízení kromě jednatelů též členové případné dozorčí rady, u akciové společnosti se toto omezení vztahuje na členy představenstva a dozorčí rady.

Na základě společenské smlouvy se navíc u společnosti s ručením omezeným může zákaz konkurence vztahovat i na její společníky (§ 136 ObchZ, odst. 3). V případě akciové společnosti (§ 196 ObchZ) ovšem společníci v zákazu konkurence zmíněni nejsou, výslovně je uveden pouze člen představenstva. Vyplývá z toho tedy závěr, že společníků v akciové společnosti se zákaz konkurence netýká? Dle mého názoru to nelze říci obecně, záleží především na konkrétní společnosti a taky na velikosti podílu dotyčného akcionáře. Je samozřejmě absurdní vyžadovat omezení v případě drobných akcionářů velké společnosti typu ČEZ či IBM. U společnosti tvořené několika málo akcionáři, či v případě že podíl společníka na společnosti je dostatečně velký, jsou taková omezení již jistě na místě.

Základním východiskem všech povinností akcionáře je loajalita vůči společnosti.⁵ Povinnost loajality není v českém právním řádu výslovně formulovaná a judikatura k tomuto tématu není příliš rozsáhlá. Princip loajality dává akcionáři mimo jiné povinnost respektovat zájmy společnosti, usilovat o naplnění cíle, k němuž byla společnost založena, zachovávat její stanovy atd. Loajalita tedy funguje jako určitá platforma zahrnující většinu konkrétních povinností akcionáře. Do konceptu loajálního chování akcionáře lze zahrnout i povinnost nepoškodit společnost využitím informací, znalostí a výhod, nabytých za dobu působení ve společnosti, k prospěchu sebe nebo jiných subjektů. Nejvyšší soud v rozhodnutí 29 Odo 387/2006 jasně deklaruje, že *"...teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností. Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti (viz Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl, ASPI, Praha 2006, s. 185 a n.)"*.

Za určitých podmínek se aplikace ustanovení upravujících konkurenční doložku může dostat do konfliktu s článkem 26 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého má každý právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost či s článkem z čl. 3 odst. 1 Listiny, v nichž je upravena zásada rovnosti v právech jak pro osoby fyzické, tak právnické. Ústavní soud tento problém řešil již ve zmíněném rozhodnutí II. ÚS 192/95, kde postuluje, že *„... rovnost*

⁵ Černá S., Obchodní právo. Akciová společnost. III. díl, Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 185

v právech je základním právem a právo podnikat taktéž. Pro jejich vzájemný vztah platí, že rovnost má povahu akcesorickou, a proto lze na porušení principu rovnosti usuzovat, jen je-li tu vztah k jinému základnímu právu (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 4/95). Rovností v právu podnikat je pak konkrétně třeba rozumět potencionální či relativní rovnost, která znamená, že se pro právo podnikat vyžaduje, aby bylo zásadně uplatňováno za stejných faktických poměrů.“

Porušení ujednání konkurenční doložky či zákonem daného zákazu konkurence má za následek možnost společnosti požadovat, aby jednatel, člen dozorčí rady nebo společník vydal prospěch z obchodu, při kterém k porušení ujednání došlo, případně aby na ni převedl tomu odpovídající práva. Toto oprávnění však společnost pozbývá, pokud se ho vůči osobě, která zákaz konkurence porušila, nedovolá v zákonné tříměsíční lhůtě, která počíná běžet ode dne, kdy se společnost o porušení zákazu konkurence dozvěděla. Objektivní promlčecí lhůta končí uplynutím jednoho roku od data, kdy k porušení povinnosti došlo. Soukromoprávní povaha takového zákazu znamená mj. i to, že záleží na společnosti, zda z jeho porušení vyvodí patřičné důsledky nebo ne. To je zohledněno i v příslušném ustanovení obchodního zákoníku, kde je v § 65 odst 2 uvedeno „**Společnost je oprávněna požadovat, aby osoba, která tento zákaz porušila, vydala prospěch z obchodu, při kterém porušila zákaz konkurence, nebo převedla tomu odpovídající práva na společnost.**“ Vedle tohoto vzniká společnosti také právo na náhradu škody (§ 65 odst 3).

Ač je tedy zákaz konkurence kogentní ustanovení, společnost není nucena se svých práv domáhat a po uplynutí jednoho roku právo zaniká. Kogentnost ustanovení je zde chápána spíše jako ochrana akcionářů a ostatních společníků, protože společnost se nemůže zákazu konkurence předem vzdát. Společnost samozřejmě může tolerovat určitou míru porušování zákazu konkurence, během jednoho roku má však stále možnost bránit svá práva u soudu. Takto nastavené omezení představuje jistou pojistku před zneužívajícím jednáním společníků. V této souvislosti vyvstává též otázka, kdy začíná běžet lhůta, ve které se společnost může domáhat svých práv. § 398 ObchZ. určuje počátek této lhůty jako okamžik, kdy se o vzniku škody dozví nebo mohla dozvědět osoba, která je oprávněna škodu vzniklou právníkovi osobě uplatňovat. Zajímavá situace nastává ve chvíli, kdy jediným společníkem společnosti s ručením omezeným je osoba, která se podílela na vzniku škody způsobené společností jejím jediným jednatelem (všemi jednatelem) anebo kdy by byl jediný jednatel

současně jediným společníkem společnosti, popřípadě kdyby byli všichni společníci současně jednatelem (a společnost by neměla jednatele, který by nebyl společníkem), anebo se všichni podíleli s jednatelem na způsobení škody. Nejvyšší soud v rozhodnutí 29 Cdo 3526/2007 judikuje: „*Společník společnosti s ručením omezeným, který podává za společnost žalobu na náhradu škody podle ustanovení § 131a obch. zák., jedná jako zákonný zástupce této společnosti. Podle ustanovení § 22 odst. 2 obč. zák. nemůže jiného zastupovat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Ani takový společník tedy nemůže společnost zastupovat v řízení o náhradu škody, kterou společnosti způsobil (spoluzpůsobil), neboť se dostává do stejného konfliktu zájmů, jako jednatel společnosti. V takovém případě proto běží promlčecí doba ode dne, kdy se dozvěděla nebo mohla dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě, osoba oprávněná podat žalobu o náhradu škody proti jednatelem společnosti; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.*“

Objektivní lhůta se v tomto případě prodlužuje na deset let.

Při závažném porušení zákazu konkurence připadá za jistých okolností v úvahu i trestní odpovědnost, byť z porušení zákazu konkurence samého tato odpovědnost přímo neplyne. Nejvyšší soud v rozhodnutí 5 Tdo 1640/2005 rozhodl, že „*trestný čin zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 tr. zák. spáchá ten, kdo jako pracovník, člen orgánu, společník, podnikatel nebo účastník na podnikání dvou nebo více podniků nebo organizací (ve smyslu § 89 odst. 16 tr. zák.) se stejným nebo podobným předmětem činnosti v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jedné nebo více z nich. Přestože jsou zde sankcionovány některé případy porušování zákazu konkurence v hospodářské soutěži, skutková podstata tohoto trestného činu nemá tzv. blanketní dispozici. Citované ustanovení totiž neodkazuje na ustanovení obchodního zákoníku upravující zákaz konkurence (§ 65, § 84, § 99, § 136, § 139 odst. 4, § 196, § 200 odst. 3 a § 249 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů) a nepodmiňuje trestní odpovědnost porušením takového zákazu, ale trestní zákon v něm stanoví vlastní znaky charakterizující porušení zákazu konkurence, včetně postavení pachatele, typu jednání a specifického úmyslu. Proto z hlediska trestní odpovědnosti za trestný čin podle § 128 odst. 2 tr. zák. nezáleží na tom, zda pro pachatele platil zákaz konkurence i podle obchodního zákoníku nebo jiného předpisu, resp. podle společenské smlouvy či stanov obchodní společnosti nebo družstva, a zda porušil i takový zákaz. Na druhé*

straně z uvedeného vyplývá, že porušení zákazu konkurence stanoveného předpisy obchodního práva nebo společenskou smlouvou či stanovami obchodní společnosti nebo družstva samo o sobě nezakládá trestní odpovědnost podle citovaného ustanovení trestního zákona.“

S konkurenční doložkou je také splněna problematika finanční kompenzace. V případě, že je konkurenční doložka uzavírána se zaměstnancem, je povinnost poskytnout finanční kompenzaci uložena přímo zákonem (§ 310, odst 1, Zákoník práce), včetně ustanovení o její minimální výši: *„Byla-li sjednána dohoda, kterou se zaměstnanec zavazuje, že se po určitou dobu po skončení zaměstnání, nejdéle však po dobu 1 roku, zdrží výkonu výdělečné činnosti, která by byla shodná s předmětem činnosti zaměstnavatele nebo která by měla vůči němu soutěžní povahu, je součástí dohody závazek zaměstnavatele, že zaměstnanci poskytne přiměřené peněžité vyrovnání, nejméně však ve výši průměrného měsíčního výdělku, za každý měsíc plnění závazku.“*

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí 21 Cdo 2051/2006 uvádí, že *„ujednání o tzv. konkurenční doložce (bez ohledu na to, kdy bylo uzavřeno) je třeba chápat jako vzájemný (synallagmatický) závazek, při němž si bývalí účastníci pracovního poměru poskytují hospodářský prospěch navzájem a jsou si navzájem dlužníky i věřiteli, neboť jen tak lze vyjádřit podmínky, za nichž lze sjednání dohody o konkurenční doložce podle ustanovení § 29 odst. 2 zák. práce „od zaměstnance spravedlivě požadovat“.*

Tento závěr zdůraznil Nejvyšší soud i v rozhodnutí 21 Cdo 1276/2001, kde judikuje *„ujednání o tzv. konkurenční doložce je svojí povahou vzájemným závazkem, při němž si bývalí účastníci pracovního poměru poskytují hospodářský prospěch navzájem. Závazku zaměstnance využívat po skončení pracovního poměru své odborné kvalifikace jen v omezeném rozsahu musí odpovídat jiný závazek zaměstnavatele, který uvedené omezení kompenzuje.“*

Ač vztah zaměstnanec – zaměstnavatel je v mnoha aspektech jiný než vztah společnost – člen představenstva, jednatel či společník, podstata vzájemného závazku dle mého názoru zůstává stejná: i v druhém případě si společnost s jednatelem, členem představenstva či společníkem navzájem poskytují hospodářský prospěch. Finanční kompenzace v tomto případě není dána zákonem, je však přinejmenším obvyklá. Finanční plnění ze strany společnosti je pak limitované § 66 odst 3: v případě, že výkon funkce zřejmě

příspěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti nebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce se finanční plnění neposkytne.

V této souvislosti je zajímavé též rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod spis. zn. 29 Cdo 2049/2009: ***Oprávnění společnosti odepřít statutárnímu orgánu poskytnutí plnění (§ 66 odst. 3 věta druhá obch. zák). se vztahuje pouze na plnění, která jsou statutárnímu orgánu poskytována v souvislosti s výkonem jeho funkce. II. Plnění, které je společnost povinna poskytnout bývalému jednateli za dodržení zákazu konkurence po dobu po skončení výkonu funkce, nelze odepřít s poukazem na ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák..*** V tomto případě žalobce uzavřel smlouvu o výkonu funkce jednatele v žalované společnosti, jejíž součástí bylo ujednání o povinnosti zdržet se konkurenčního jednání vůči žalované taktéž po dobu jednoho roku od ukončení daného smluvního vztahu, za což mu vznikl nárok na finanční kompenzaci ve výši dvanáctinásobku průměrné měsíční mzdy vyplácené mu – jakožto finančnímu řediteli žalované – na základě pracovní smlouvy v posledním roce před ukončením smluvního vztahu. Žalobce byl posléze informován dopisem, že na konkurenční doložce netrvá. Soud prvního stupně konstatoval, že uvedená konkurenční doložka směřuje k ochraně zájmů žalované, a ta proto byla oprávněna jednostranně ukončit dané omezení žalobce bez jeho souhlasu a uzavřel, že žalobci vzniklo právo na výplatu finanční kompenzace za dobu od ukončení smluvního vztahu do měsíce, ve kterém se dozvěděl, že žalovaná na dodržení konkurenční doložky netrvá. Soud prvního stupně i odvolací soud poukázali na fakt, že „*ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. na uvedený případ nedopadá – jeho účelem je, aby společnost nemusela poskytovat plnění svému statutárnímu orgánu či jeho členu, jenž svou funkci nevykonával řádně a způsobil tak její nepříznivé hospodářské výsledky. V projednávané věci se však jedná o plnění, které s kvalitou výkonu funkce jednatele nijak nesouvisí – jedná se o kompenzaci žalobce za profesní omezení po skončení jeho působení u žalované.*“ Odvolací soud dále doplnil, že jednostranné sdělení žalované společnosti, že netrvá na dodržení konkurenční doložky ze strany žalobce, nemění obsah smlouvy mezi žalobcem a žalovaným a tedy žalobce má nárok na finanční kompenzaci za celý rok zákazu konkurence. Žalovaná napadla rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním, protože dle jejího názoru se ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. vztahuje rovněž na plnění získané za dodržení konkurenční doložky sjednané pro dobu po ukončení výkonu funkce statutárního orgánu, nejen na plnění vyplácená dotčené osobě v době, kdy danou funkci aktivně vykonává. Dovolatelka jednak nesouhlasí dále se závěrem, podle něhož žalobce

nepřispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům žalované, neboť pouze naplňoval hospodářský záměr sledovaný zahraničním společníkem, dále argumentuje tím, že zákaz konkurence je s výkonem funkce jednatele nerozlučně spjat, neboť jeho účelem je zabránit využití znalostí, kontaktů a informací získaných právě při výkonu této funkce.

Nejvyšší soud k tomu poznamenává, že „*zákonný zákaz zdržet se konkurenčního jednání vůči společnosti vyplývající pro jejího jednatele z § 136 obch. zák. se vztahuje – jak plyne z doslovného znění citovaného ustanovení – pouze na dobu, po kterou dotčená osoba funkci statutárního orgánu společnosti vykonává; tím však není dotčena možnost rozšířit tento zákaz smluvním ujednáním mezi společností a jejím statutárním orgánem ... i pro dobu po zániku funkce.*“ Nejvyšší soud se dále vypořádává s argumentem dovolatelky, která považuje plnění v souvislosti se zákazem konkurence limitované § 66 odst. 3. ObchZ: „*finanční kompenzaci sjednanou za dodržení konkurenční doložky v projednávané věci nelze považovat za plnění poskytované žalobci ve smyslu § 66 odst. 3 obch. zák., neboť účelem jejího sjednání není poskytnutí plnění žalobci v souvislosti s výkonem funkce jednatele (jež by dovolatelka byla oprávněna v případě naplnění ostatních podmínek s ohledem na svou ochranu odepřít); jde o protiplnění žalobci za dodržení smluvního omezení sjednaného nad rámec zákonného rozsahu zákazu konkurence pro dobu po skončení jeho funkce (tedy o protiplnění za závazek převzatý jednatelem nad rámec povinností vyplývajících z jeho funkce).*“ Nejvyšší soud uzavírá jednoznačně, že „**... ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. na plnění, které je společnost povinna poskytnout bývalému jednateři za dodržení zákazu konkurence po dobu po skončení výkonu funkce, nedopadá.**“

Zákaz konkurence, z něho vyplývající finanční kompenzaci pro statutární orgán a porušení zákazu konkurence řešil Nejvyšší soud i v rozhodnutí 29 Cdo 1053/2007, kde judikuje, že „**obchodní společnost se může se svým statutárním orgánem dohodnout na rozšíření zákazu konkurence nad rámec stanovený zákonem**“. V tomto případě šlo o to, zda si člen představenstva může se společností smluvit omezení nad rámec zákonného rámce daného § 196 obch. zák. Právní předpis takové ujednání nezakazuje. Účastníci se dohodli, vzhledem k závažným negativním důsledkům, které by porušení povinností způsobilo společnosti, že v případě takového porušení zaplatí žalovaný žalobkyni smluvní pokutu ve výši 5,000.000,- Kč. Dohoda o poskytnutí přiměřené náhrady v penězích či jiné formě kompenzace za omezení vyplývající z této smlouvy uzavřena nebyla, resp. kompenzace měla

být stanoveny ve zvláštní smlouvě, včetně kompenzace formou majetkové účasti žalovaného na podnikání společnosti. Kompenzační smlouva měla být uzavřena před nebo po podpisu smlouvy nebo v souvislosti se skončením pracovního poměru žalovaného, uzavřena však nebyla.

Možnost dohody o omezeních stíhajících člena statutárního orgánu akciové společnosti obchodní zákoník ani jiný právní předpis neupravuje. Nejvyšší soud tedy řešil otázku, zda bylo možno v projednávané věci platně sjednat mezi společností a členem jejího statutárního orgánu na dobu tří let od ukončení funkce omezení jeho následných účastí v jiných společnostech a uzavřel, že takové ujednání bylo přípustné. Přitom poukazuje na fakt, že *„rozšíření rozsahu zákazu konkurence nad rámec stanovený zákonem ve stanovách či v usnesení valné hromady přitom zákon nepodmiňuje souhlasem osob, které mají být v budoucnu tomuto zakazu podrobeny.“* Dále Nejvyšší soud dodává: *„Připouští-li zákon, aby k rozšíření zákazu konkurence nad zákonem stanovený rozsah došlo usnesením valné hromady či stanovami, tím spíše je možná (za situace, kdy to obchodní zákoník ani jiný právní předpis nezakazuje) dohoda společnosti a jejího statutárního orgánu o takovém rozšíření.“* Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná též rozhodnutí II. ÚS 192/95, ve kterém Ústavní soud uzavřel (pro případ obdobné smlouvy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem), že **pro takové ujednání platí obecně princip autonomie vůle smluvních stran vyjádřený v článku 2 odstavci 3 Listiny práv a svobod, která tvoří součást ústavního pořádku České republiky.**

Závěr

Zákaz konkurence a konkurenční doložka jsou silným nástrojem, kterým společnost může bránit své zájmy v konkurenčním prostředí. Judikatura ohledně konkurenční doložky v pracovněprávním vztahu zaměstnavatel - zaměstnanec je poměrně rozsáhlá, což nelze říci o judikatuře týkající se konkurenčních doložek a zákazu konkurence ve vztahu společnost – jednatel, člen dozorčí rady či společník. V tomto případě bude základním východiskem loajalita vůči společnosti a to jak za dobu přímého působení ve společnosti, tak do určité míry i po skončení tohoto vztahu.